

Twee generaties van de familie de Heusch en hun personeel in kasteel Ridderborn in Vliermaalroot, 1866-1920

In het voorjaar van 2013 vond in de lokalen van de Heemkundige Kring Kortesseem en in het gemeentehuis van Kortesseem een workshop over het schrijven van een historisch verantwoorde tekst plaats. Gedurende vier voormiddagen werden gegevens uit één historische bron verzameld en geanalyseerd, en werd deze bijdrage uitgeschreven. Antoine Bellen, Lilianne Fias, Johnny Lenaers, Rombout Nijssen, Jef Oris, Miel Oris, Jos Punie, Jean Roebben en Jan Van Audenaerde werkten samen dit artikel uit.

De bronnen voor dit onderzoek, de bevolkingsregisters van Vliermaalroot voor de jaren 1866-1880, 1881-1890, 1891-1900, 1901-1910 en 1911-1920 werden door het gemeentebestuur van Kortesseem ter beschikking gesteld. Genealogische gegevens over de adellijke kasteelbewoners werden ontleend aan W. Muusse, R. Enckels en M. Bussels, *De familie de Heusch in de provincie Limburg*, in *Het Oude Land van Loon*, p. 149-168 en O. Coomans de Brachène, *Heusch (de)*, in *Etat présent de la noblesse belge. Annuaire de 1990. Seconde partie. Hen-Hor*, Brussel, 1990, p. 268-280; en aangevuld met

gegevens van www.geneanet.org, www.geneall.net, beiden geraadpleegd in april 2013.

Over de geschiedenis van het kasteel is nog niet erg veel gepubliceerd¹. Onderzoek naar de niet-adellijke *bewoners* is zelfs geheel nieuw. Het is immers zo dat niet alleen de leden van de adellijke familie in het kasteel woonden. De kasteelheren en hun gezin deden beroep op een hele groep personeelsleden en andere medewerkers, waarvan er een aantal in het kasteel woonden. In deze bijdrage gaan we vooral op zoek naar deze groep mensen, die niet tot de familie van de kasteelbezitters behoorden, maar toch deel uitmaakten van het "kasteelhuis-houden". Omwille van de beperkte beschikbaarheid van de bevolkingsregisters wordt in dit onderzoek gefocust op de periode 1866-1920, en worden voor de periode van de laatste 120 jaren geen namen gepubliceerd die niet ook in elders gepubliceerde genealogische werken te vinden zijn.

¹ Kortesseem, Vliermaalroot: kasteeldomein Ridderborn, in C. De Maegd en M. Van den Broeck, *Historische tuinen en parken van Vlaanderen. Inventaris Limburg. Deel 3: Alken, Borgloon, Heers, Kortesseem, Wellen*, Brussel, 2007, p. 247-251; P. Diriken, *Met het oog op Vliermaalroot*, Kortesseem, 2005, p. 23-26.

Bevolkingsregisters

De bron die we voor dit onderzoek gebruiken zijn de bevolkingsregisters van Vliermaalroot. In deze registers wordt huis per huis ingeschreven wie er woont. Op het moment dat een nieuw bevolkingsregister opgemaakt wordt, worden de namen van de bewoners van een huis in een vaste volgorde ingeschreven: eerst de naam van het "gezinshoofd", dan de naam van diens echtgenote, vervolgens de kinderen van dat koppel, andere verwanten die in hetzelfde huis wonen, en tot slot de mensen die niet verwant zijn met het gezinshoofd, en toch onder hetzelfde dak wonen. Die laatste categorie bestaat meestal uit mensen die voor het gezinshoofd of zijn familie werken, en die bij hem van *kost en inwoonst* genieten.

Het bevolkingsregister bevat kolommen waarin van iedere vermelde persoon de naam en voornaam, de plaats en datum van geboorte, de burgerlijke staat, het beroep, de vorige verblijfplaats, de datum van aankomst in de gemeente, een eventuele tweede verblijfplaats – voor de bezitters van een kasteel was dat nogal eens Brussel of Luik – en de datum van vertrek uit gemeente en de nieuwe verblijfplaats ingevuld kunnen worden. In feite zien we dat de gemeentesecretaris zich destijds wel eens durfde beperken tot alleen de meest noodzakelijke gegevens. Zeker wanneer wijzigingen in de bewoning van een pand geregistreerd worden, is die registratie niet altijd volledig.

In de loop van de jaren verandert de bewoning van meeste huizen: mensen overlijden of verhuizen, de bewoners krijgen kinderen of andere mensen nemen hun intrek in de woning. Wanneer iemand de woning verlaat, en dat aangemeld wordt

in het gemeentehuis, dan wordt de naam van die persoon in het bevolkingsregister zodanig doorstreept dat hij toch leesbaar blijft. Nogal eens wordt daarvoor rode inkt gebruikt, zodat duidelijk gemaakt wordt dat die persoon daar niet meer woont, zonder dat de gegevens over hem of haar onleesbaar gemaakt worden. In de daarvoor voorziene kolom wordt aangeduid of die persoon overleden of verhuisd is. Namen van nieuwe bewoners worden in chronologische volgorde ingeschreven. Zo kan het gebeuren dat in het deel van de lijst van de namen van de bewoners die na het opstellen van het register werden bijgeschreven, gezinsleden en mensen zonder verwantschap met het gezinshoofd door elkaar ingeschreven worden. In sommige woningen, grote boerderijen met meerdere knechten en meiden bijvoorbeeld, of in kastelen, kan het verloop van de bewoners zo groot zijn dat één blad in het bevolkingsregister niet volstaat om alle aanvullingen te noteren. In dat geval wordt achteraan in het register een tot dan toe leeg gebleven blad gebruikt om verdere aanvullingen te noteren. Op het eerste blad dat aan die woning gewijd is, wordt verwezen naar het nieuwe blad en omgekeerd.

Op die manier worden de gegevens in het bevolkingsregister na verloop van tijd, als er veel aanvullingen en doorhalingen aangebracht zijn, minder overzichtelijk. Daarom, en om de bijeengebrachte gegevens te controleren, wordt er na een tiental jaren een nieuw register opgesteld. Daarvoor wordt een volkstelling gehouden, waarbij door het gemeentebestuur aangestelde volkstellers alle woningen bezoeken om de nodige gegevens over de bewoners van elk pand te achterhalen. Op basis van de in de volkstelling verzamelde gegevens wordt dan een nieuw bevolkingsregister opgesteld. De praktijk toont aan dat de volkstellingen werkelijk nodig

waren om de bevolkingsregisters in enige mate met de werkelijkheid te laten sporen. Eenmaal een bevolkingsregister opgemaakt, werden wijzigingen immers maar aangebracht als het gemeentebestuur daarvan op de hoogte was. Wanneer een boerenknecht een boerderij verliet en zijn intrek nam bij een andere werknemer in een andere gemeente, zonder dat iemand de moeite nam om dat bij het gemeentehuis te melden, dan kon het gebeuren dat zijn vertrek niet in het register opgetkend werd. Bij het gebruik van deze bron moeten we er dus rekening mee houden dat zij niet onfeilbaar is.

Vliermaalroot werd ingevolge een wet van 7 april 1865 vanaf 1866 een zelfstandige gemeente. Tot dan hoorde Vliermaalroot bij Vliermaal. Vanaf 1866 werden er voor Vliermaalroot aparte bevolkingsregisters aangelegd. Dat is de reden waarom de periode waarop dit artikel betrekking heeft, ook in 1866 aanvangt. De bevolkingsregisters van de gemeente Vliermaalroot, een deelgemeente van Kortesseem, worden in het gemeentehuis van Kortesseem bewaard.

de Heusch

Tijdens de onderzochte periode werd het kasteel achtereenvolgens bewoond door twee huishoudens van de oorspronkelijk uit Eigenbilzen afkomstige familie de Heusch.

Op 8 november 1794 werd in Eigenbilzen Nicolas Joseph, de natuurlijke zoon van Elisabeth Steegen, boven de doopvont gehouden. Lambertus Plesters trad op als zijn dooppeter, en zijn oma, Gertrudis Peters, was zijn meter. Een aantekening bij de registratie van dit doopsel in het register van de onwettige kinderen in de parochie Eigenbilzen, vermeldt dat Nicolas Joseph in 1803 door huwelijk gewettigd werd². Het huwelijk in kwestie was wellicht dé societygebeurtenis van het jaar in Eigenbilzen. Zijn moeder huwde op 7 april 1803 met niemand minder dan de plaatselijke kasteelheer, Raphaël Adrien Arnold Népomucène de Heusch³.

Baron Raphaël Adrien de Heusch was de zoon van Louis Charles de Heusch en van Ida Francisca Maria de Scherpenzeel. Hij was geboren op 8 januari 1755. Na het overlijden van zijn moeder in 1791 werd de erfenis van zijn ouders verdeeld, en in 1792 werden hem onder meer de heerlijkheden Gellik en Eigenbilzen, en het familiekasteel van Zangerhei toegewezen. Door zijn huwelijk kreeg de zoon van Elisabeth Steegen meteen de naam en de adellijke titel van zijn vader. Gellik en Eigenbilzen waren in het ancien Régime, de periode voor de aanhechting van onze streek bij de Franse republiek in 1795-1796, twee heerlijkheden die tot het domein van de bisschop van Luik behoorden. Sinds 1680 echter werd het recht om in Gellik en Eigenbilzen het *heerschap* uit te oefenen, door de beheerders van het Luikse bisschoppelijke patrimonium aan de familie de Heusch verpand⁴. De invoering van de Franse revolutionaire wetgeving had in 1796 een einde gemaakt aan het Ancien Régime en aan de bestuurlijke en gerechtelijke bevoegdheden van Raphaël Adrien de Heusch in zijn heerlijkheden. Na zijn huwelijk in 1803 leefde

² Rijksarchief Hasselt, *Verzameling parochieregisters*, nr. 155.

³ Rijksarchief Hasselt, *Parochiearchief van Eigenbilzen, Overdracht 2002*, nr. 14.

⁴ Voor het statuut van de heerlijkheden Gellik en Eigenbilzen, en voor de geschiedenis van de heren van Gellik en Eigenbilzen uit de familie de Heusch: zie R. Nijssen, *Heren en heerlijkheden in het rechtsgebied van de Buitenbank van Bilzen, 14de – 18de eeuw*, in *Limburg – Het Oude Land van Loon*, 2012, 91, p. 112-120.

de laatste *heer* van Gellik en Eigenbilzen nog zes jaar. Op 18 maart 1809 overleed hij in Maastricht. In omstandigheden die nog niet opgehelderd zijn verliet de familie de Heusch Zangerhei. Een affiche met de aankondiging van de gedwongen openbare verkoop van het domein van Zangerhei op 23 januari 1807 ingevolge een beslissing van de rechtbank van eerste aanleg in Maastricht⁵, geeft aan dat het domein verkocht werd omdat de bezitter ervan zijn verplichtingen ten opzichte van zijn schuldeisers niet nakwam⁶. Raphaëls echtgenote en zijn oudste zoon Nicolaus Joseph vonden een onderkomen in de woning op de Schans in Wijer⁷. De Schans is een omgracht perceel in een laaggelegen deel van Wijer.

Het is niet zeker of het huwelijk van Nicolaus Joseph de Heusch met Marie Angéline de Hodiament op 19 juni 1821 plaats had voor of na zijn verhuis naar Wijer. Zijn echtgenote was de dochter van de jurist Nicolas de Hodiament. De familie de Hodiament bewoonde het kasteel van Waldenburg in het dorp Kettenis bij Eupen. In de jaren die volgden werd het jonge gezin op de Schans in Wijer verblijd met de geboorte van Adrien Jean de Heusch op 13 juli 1822, de geboorte van Théodore de Heusch op 19 juli 1823 en de geboorte van Emélie de Heusch op 27 juli 1824. Een jaar later, op 25 september 1825, overleed de kleine Théodore. Emélie de Heusch bleef ongehuwd en ging uiteindelijk met haar moeder weer in Walhorn wonen. Zij overleed daar in 1888, een jaar na haar moeder.

Adrien Jean de Heusch was twintig toen hij op 20 mei 1844 in Kortessem huwde met de negentienjarige in Brugge geboren Olympe Holvoet⁸. Tussen 1846 en 1865 werd het huwelijk gezegend met dertien kinderen: Camille⁹, Adhémar¹⁰, Oscar¹¹, Adèle¹², Armande¹³, Mathilde¹⁴, Edmée¹⁵, Marie Georgine¹⁶, Augusta¹⁷, Werner¹⁸, Angèle¹⁹, Amedée²⁰ en Gabrielle²¹.

Op 25 mei 1850 werd Adrien Jean geadopteerd door zijn groot tante Catherine Elisabeth de Preston (1776-1866), weduwe van Théodore Jean de Heusch (1765-1849). Deze Théodore Jean was de jongere broer van zijn grootvader

Raphaël Adrien de Heusch. Van hen erfde Adrien Jean het domein van Ridderborn.

Olympe Holvoet overleed in 1870, en in de jaren daarna verlieten de kinderen de Heusch kasteel Ridderborn één na één. Na het vertrek van Amedée naar Ukkel in 1881 bleven baron Adrien-Jean en zijn dochter Marie Georgine het kasteel bewonen. Op 10 oktober 1910 overleed ook baron Adrien-Jean. Op 2 februari 1911 verhuisde zijn dochter Marie Georgine officieel naar Vorst, waarna haar broer Amedée met zijn gezin zijn intrek nam in het kasteel. Op 10 september 1911 werden zij officieel in het bevolkingsregister van Vliermaalroot ingeschreven.

Het gezin van Amedée de Heusch bestond uit zijn echtgenote Mariette Ciamberlani, waarmee hij in 1890 gehuwd was, en zijn vier dochters Ghislaine (1891-1967), Elisabeth (1893-1972), Augusta (1895-1975) en Camille (1897-1982). Ghislaine huwde in maart 1913 met Amedée Le Normand de Bretteville (1889-1972) en verhuisde in januari 1914 officieel naar de gemeente Chokier. Elisabeth huwde in oktober 1913 met de Nederlandse arts Antonius van Baar (1889-1959) en verhuisde naar Amsterdam. Camille huwde in december 1919 met Louis Schellekens (1890-1972) en werd in april 1914, na haar verhuis naar Brussel, uit het bevolkingsregister geschrapt. Augusta tenslotte huwde op 12 oktober 1920 met Georges Minette de Tillesse (1898-1946) en verliet Vliermaalroot officieel twee weken later, op 27 oktober. Het paar verhuisde naar Abée Scry in de provincie Luik. In 1917 kwamen Ghislaine de Heusch, haar echtgenoot en haar zoontje Henri le Normand de Breteville weer bij haar ouders wonen.

⁵ Rijksarchief Hasselt, *Archief van het gemeentebestuur van Munsterbilzen*, nr. 1.

⁶ In 1809 kocht Gerard Colpin het kasteel van Zangerhei. Gerard Colpin was de vader van Caroline Colpin, de echtgenote van Baltus Cruts. Baltus Cruts was de zoon van Jean Henri Cruts en van Anna Adriana de Creeft, die zelf de dochter was van Nicolaas Bonaventure de Creeft, schout van Sint-Truiden, en van Isabella Maria Christina de Heusch (°1736), dochter van Arnold Franciscus de Heusch en Anna Maria Mechtildis de Baussele.

⁷ Wijer is één van de vier deelgemeenten van de fusiegemeente Nieuwerkerken.

⁸ Geboren te Brugge op 27 maart 1825, overleden te Vliermaalroot op 22 augustus 1870.

⁹ Geboren te Vliermaal op 30 januari 1846, gehuwd te Vliermaalroot op 22 juli 1878 met Jean Joseph van Hees (1834-1895), overleden te Herent op 4 mei 1912.

¹⁰ Geboren te Vliermaal op 24 februari 1847, daar overleden op 28 februari 1848.

¹¹ Geboren te Vliermaal op 27 mei 1848, gehuwd te Luik op 16 februari 1876 met Marie Julie Neys (1856-1937), overleden te Houthem-Sint-Gerlache op 27 mei 1916.

¹² Geboren te Vliermaal op 24 september 1849, daar overleden op 8 maart 1858.

¹³ Geboren te Vliermaal op 9 maart 1851, gehuwd te Vliermaalroot op 15 september 1874 met Frédéric Harou (1848-1923), overleden te Vorst op 27 maart 1945.

¹⁴ Geboren te Vliermaal op 24 maart 1852, daar overleden op 14 augustus 1859.

¹⁵ Geboren te Vliermaal op 28 mei 1853, gehuwd te Vliermaalroot op 16 oktober 1877 met Georges Maus (1842-1889), overleden te Elsene op 25 juni 1924.

¹⁶ Geboren te Vliermaal op 24 juni 1854, overleden te Herent op 19 december 1934.

¹⁷ Geboren te Vliermaal op 9 oktober 1855, overleden te Diepenbeek op 2 november 1865.

¹⁸ Geboren te Vliermaal op 25 april 1857, daar overleden op 12 juni 1858.

¹⁹ Geboren te Vliermaal op 18 januari 1859, overleden te Hasselt op 18 september 1872.

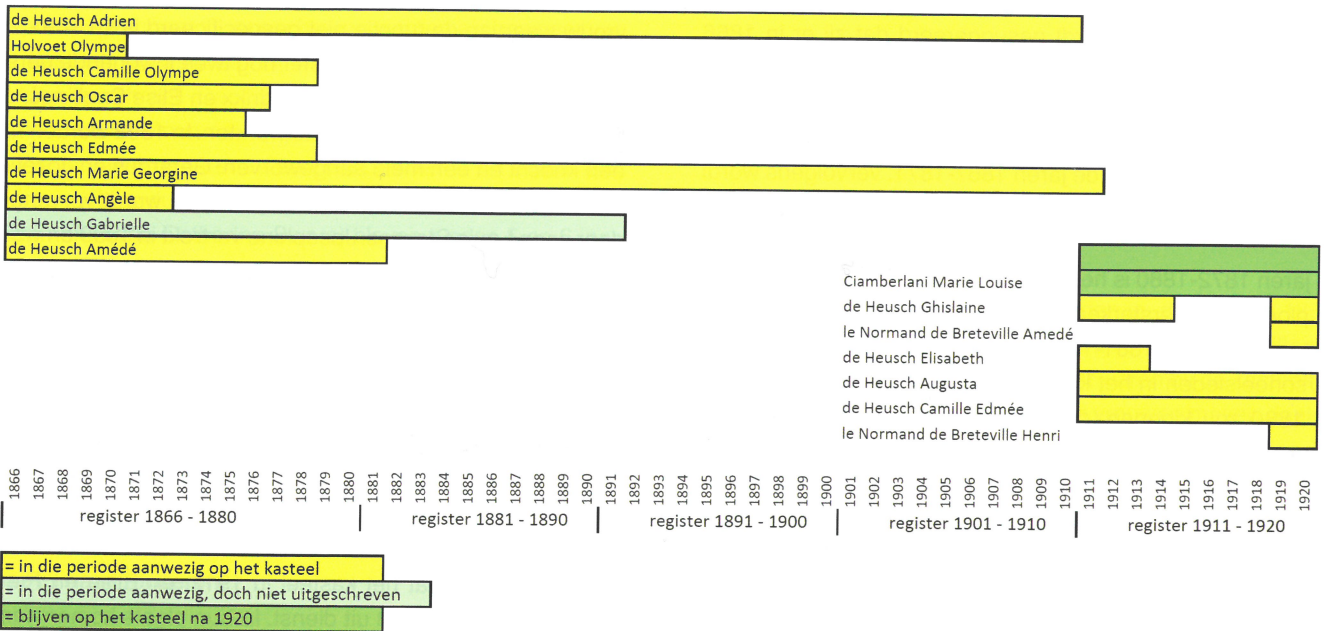
²⁰ Geboren te Vliermaal op 10 april 1860, gehuwd te Sint-Joost-ten-Node op 10 november 1890 met Mariette Ciamberlani (1861-1945), overleden te Vliermaalroot op 5 juli 1933.

²¹ Geboren te Vliermaal op 2 maart 1886, gehuwd te Vliermaalroot op 7 augustus 1888 met Lucien Breuls (1835-1909), overleden te Maaseik op 31 januari 1945.

Leden van de familie de Heusch-Holvoet die het kasteel Ridderborn bewoond hebben.

Inwonend personeel

De bevolkingsregisters lichten ons uiteraard enkel in over het personeel dat officieel in het kasteel of in de bijgebouwen ervan woonde. Personeelsleden uit het eigen dorp bleven wellicht thuis wonen.

Als we naar de samenstelling van het gezin van de kasteelheren van Ridderborn kijken, zijn er in de onderzochte periode drie subperiodes te onderscheiden. De eerste is die waarin Adrien de Heusch, zijn echtgenote en zijn opgroeiende kinderen het kasteel bewonen. Zij loopt tot 1878, wanneer Camille het kasteel verlaat. In 1888 huwt Gabriëlle met Lucien Breuls uit Lanaken. Daarna blijft Adrien de Heusch het kasteel bewonen met zijn dochter Marie en zijn jongste zoon Amédée. In 1891 verlaat ook Amédée Ridderborn. Deze periode loopt tot aan

het overlijden van Adrien de Heusch in 1910, de verhuis van het gezin van Amédée naar Ridderborn, en de verhuis van Marie naar de hoofdstad. De derde periode is die waarin het gezin van Amédée, en later ook het gezin van zijn dochter Ghislaine, het kasteel bewonen. Deze derde periode wordt onderzocht tot 1920.

In 1866 telt het gezin van Adrien de Heusch en Olympe Holvoet nog acht kinderen. Adhémar was amper een jaar oud toen hij in 1848 stierf, Adèle was acht jaar oud en Werner amper één jaar toen zij in 1858 overleden. Mathilde was in 1859 op zevenjarige leeftijd overleden, en Augusta was tien toen zij in 1865 stierf. In 1872 zou ook Angèle, die in 1858 geboren was, overlijden. In de periode 1866-1880 vermeldt het bevolkingsregister 17 inwonende personeelsleden in het kasteel van Ridderborn.

Enkel van Marie Slegers, van Marie Rosalie Moumael en van Gertrude Grommen wordt vermeld dat zij respectievelijk in 1867, 1868 en 1872 in het kasteel aan de slag gingen. Van de veertien overigen wordt gesuggereerd dat zij er in 1866 al woonden. Einde 1880, toen het register afgesloten werd, zouden er nog elf personen aan de slag geweest zijn. Van zes anderen werd geregistreerd dat zij het kasteel verlieten. Deze doen zich voor in de jaren 1867-1871. Vervolgens wordt 10 jaar lang geen enkel vertrek meer geregistreerd. De enige ingeschreven verandering in de bewoning van Ridderborn in de jaren 1872-1880 is het feit dat Gertrude Grommen in 1873 de ploeg komt versterken.

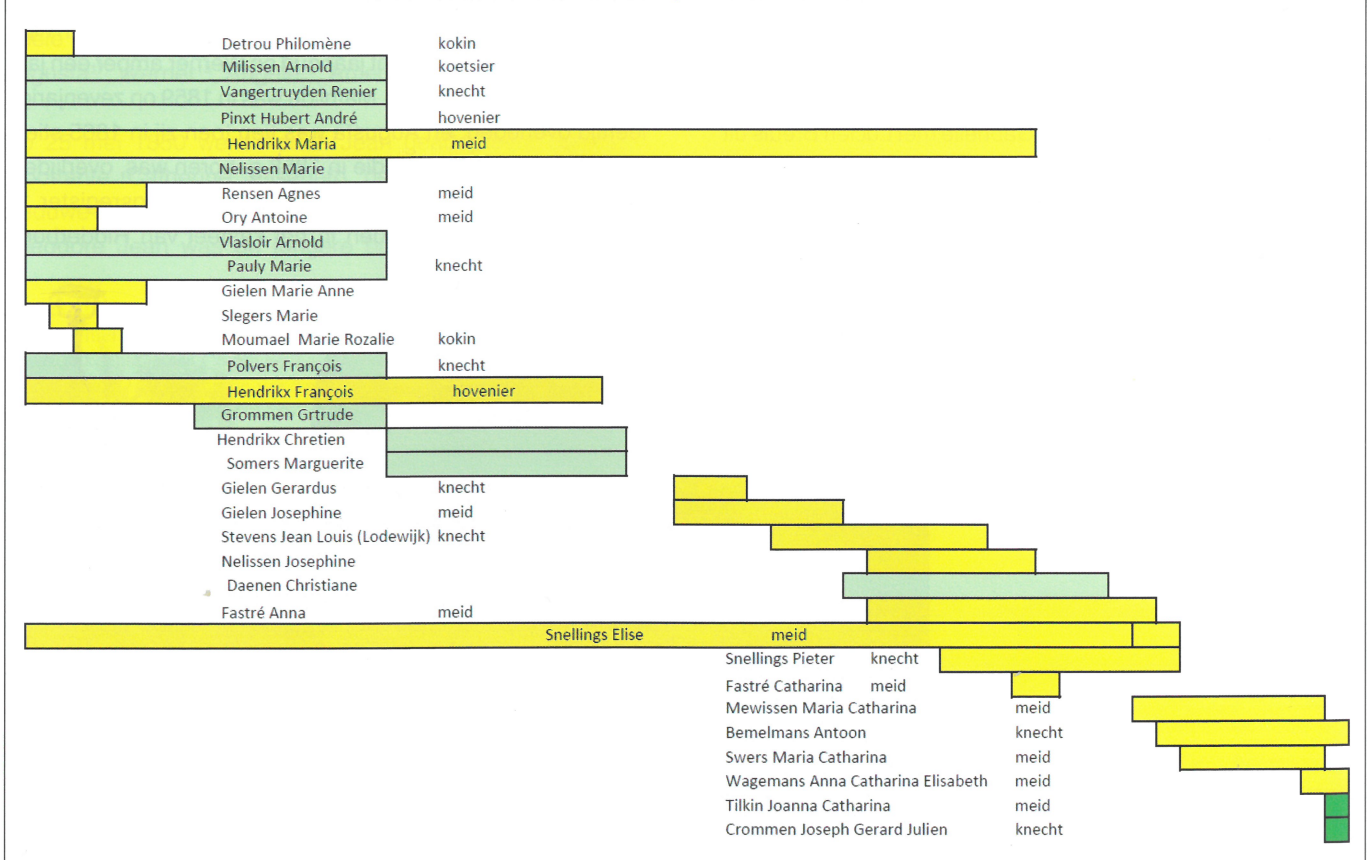
Het register voor 1881-1890 leert ons dat er in 1881 nog vijf personeelsleden in het kasteel inwoonden. Als de registratie tot 1880 zou kloppen, dan betekent dat op 1 januari 1881 8 personeelsleden weggestuurd werden, en twee anderen aangeworven werden. Veel waarschijnlijker is dat de verantwoordelijke voor het bijhouden van het bevolkingsregister niet alle veranderingen in Ridderborn ingeschreven heeft.

In 1866 bestond de groep inwonend personeel uit acht vrouwen en zes mannen. Eén vrouw werkte als kokkin, vier anderen werden aangeduid als meid, en van drie vrouwen werd in het bevolkingsregister niet gespecificeerd wat hun beroep was. Eén man werkte als koetsier, twee anderen waren hoveniers en drie mannen stonden ingeschreven als knecht. In 1881, toen het tweede bevolkingsregister van Vliermaalroot aangelegd werd, en toen behalve Marie, Amedée en Gabrielle de

kinderen de Heusch het huis verlaten hadden, waren er nog vijf inwonende personeelsleden in het kasteel: twee meiden en een hovenier die al in 1866 in dienst waren, en een man en een vrouw waarvan de functie niet gespecificeerd is. In 1891 zijn er volgens het bevolkingsregister nog twee inwonende personeelsleden: de meiden Maria Hendrixx en Elise Snellings, die beiden al in 1866 voor de familie werkten. In 1892 worden nog een knecht en een meid aangeworven: Gerardus en Jozefien Gielen. Gerardus vertrekt na drie jaren, en wordt vervangen door Jean Louis Stevens. Josephine vertrekt in 1899 en wordt vervangen door Christiane Daenen. In 1901 zijn er zes inwonende personen in dienst: de oude getrouwen Maria Hendrixx en Elise Snellings, Josephine Nelissen en Christiane Daenen waarvan we de functie niet kennen, Anna Fastré die als meid ingeschreven is, en Jean Louis Stevens die knecht is. In 1903 wordt ook Pieter Snellings in dienst genomen als knecht. In 1911 zijn er nog drie van hen aan de slag: Elise Snellings en Anna Fastré als meid, en Pieter Snellings als knecht.

Anna Fastré verlaat het kasteel in 1912, en Elise en Pieter Snellings gaan in 1913 uit dienst. In hun plaats komen vanaf 1912 Maria Catharina Mewissen en Maria Catharina Swers als meid en Antoon Bemelmans als knecht in dienst van de familie de Heusch. Mewissen en Swers verlaten het kasteel in 1919, en Anna Catharina Wagemans wordt dat jaar in dienst genomen. Nadat in 1920 Joanna Catharina en Marie Tilkin als meiden en Joseph Crommen als knecht worden aangeworven, zijn er einde 1920 weer vijf personen in dienst.

Welke knechten en meiden dienden op het kasteel Ridderborn ?

Het valt op dat er veel verloop was van personeelsleden. In de periode van 1866 tot 1920 werden 34 verschillende personeelsleden in het kasteel ingeschreven. Van elf van hen weten we precies wanneer zij ingeschreven werden als bewoner van het kasteel, en wanneer zij weer uit het bevolkingsregister werden geschrapt. Daarvan bleven er vier (Marie Slegers, Marie Rosalie Moumael, Catharina Fastré en Anna Catharina Wagemans) gedurende een periode van 1 tot 2 jaar, een persoon (Gerardus Gielen) bleef 2 à 3 jaar, twee (Josephine Gielen en Maria Catherina Swers) bleven tussen 5 en 6 jaar, één (Antoon Bemelmans) bleef 6 jaar in dienst, twee (Maria Catharina Mewissen en Jean Stevens) bleven 7 jaar in dienst, en één man (Pieter Snellings) bleef er 8 jaar. Van de anderen is uit de bevolkingsregisters niet op te maken hoe lang zij in dienst bleven.

Anderzijds zien we ook dat drie personen erg lang in dienst van de familie de Heusch bleven. Zij waren in 1866 al in dienst. François Hendriks was hovenier en overleed in 1889. Maria Hendriks was meid en overleed in 1907. Elise Snellings vertrok in 1913 naar Tongeren.

Een andere vaststelling is dat de inwonende personeelsleden grotendeels in Vliermaalroot en omstreken gerekruteerd worden. Van 33 personeelsleden weten wij van welke gemeente zij afkomstig zijn. 31 van hen zijn uit het zuiden van de provincie Limburg: Bilzen (2), Beverst (2), Boorseme (1), Borgloon (2), Diepenbeek (1), Gors-Opleeuw (2), Guigoven (1), Hoeselt (3), Kortesseme (2), Maastricht (1), Romershoven (5), Vliermaal (4),

Vliermaalroot (4), Zichen-Zussen-Bolder (1). Twee anderen, Joanna Catharina en Marie Tilkin, die beiden in 1920 in dienst komen, zijn uit Berchem afkomstig.

Een conclusie?

In het kasteel van Ridderborn woonden in de periode 1866-1920 naast de eigenlijke kasteelfamilie nog verschillende andere mensen: mensen die in dienst waren bij de kasteelheren. Dertien mannen en eenentwintig vrouwen maken deel uit van deze groep. Van 25 onder hen kennen we het beroep. De meesten zijn meid (12) of knecht (8). In de periode tot 1890 worden nog twee hoveniers, twee kokkinnen en een koetsier vermeld. De meeste inwonende medewerkers blijven maar enkele jaren in dienst en zoeken dan andere oorden op. De familie de Heusch van Ridderborn rekruteert haar personeel liefst in de niet te verre omgeving van het kasteel. Hoewel de bevolkingsregisters uiteraard een waardevolle bron zijn voor de bewoningsgeschiedenis van een pand, lossen zij toch niet alle verwachtingen in. Niet alle gegevens die in het register ingevuld kunnen of moeten ingevuld worden, worden ook effectief ingevuld. Vooral de gegevens over de aankomst en het vertrek van bewoners, zijn niet altijd nauwkeurig bijgehouden.

